

RADICAL ISLAM IN THE HORN OF AFRICA

Anca Ștefania TUDORACHE

Facultatea de drept, Universitatea București

Abstract: *The Horn of Africa is of capital importance to the Arab world, is a region that has been at a historical crossroads. One of the conflicts in the Horn of Africa is the Eritrea-Ethiopian war. It took place from May 1998 to June 2000 and while Eritrea and Ethiopia spent hundreds of millions of dollars on the war and suffered tens of thousands of casualties as a direct result of the dispute, only minor border changes resulted. The Muslim-Christian relationship in Ethiopia has a mixed historical background. Early in the 7th century a group of Arab followers of Islam in danger of persecution by local authorities in Arabia took refuge in Ethiopia. As a result of this generosity, the Prophet Mohammed concluded that Ethiopia should not be targeted for jihad but not all Muslims took this message seriously. The story of the contemporary rivalry between al-Ahbash and the Wahhabiyya has its roots in the Ethiopian town of Harar, the old capital of Islam in the Horn of Africa. The dilemmas of the Muslims in Ethiopia are reflected in Harar's long history.*

Keywords: *Horn of Africa, Eritrea-Ethiopian war, Muslim-Christian relationship*

Africa de Est și Cornul Africii

În 1497, Cornul Africii a dobândit importanță geopolitică o dată cu descoperirea drumului spre Indii de către Vasco da Gama și colonizarea Asiei de către europeni, porturile de pe ambele maluri ale golfului Aden, devenind escale obligatorii ale navigatorilor care aduceau mărfurile Orientului în țările europene¹.

În Africa, ceea ce contează cu adevărat este tradiția tribală, din acest motiv nu au rezistat nici experimentele comuniste, nici cele de tip monarhic, cu atât mai mult cu cât ele s-au pliat pe structura unor state croite artificial și, tot din aceleași rațiuni, islamul a conviețuit fără mari probleme, timp de secole, cu animismul tradițional și creștinismul adus de coloniști, marile religii suferind o africanizare a mesajului și a ceremonialului, preluând elemente culturale africane, tobele, cântecele și dansurile rituale devenind nelipsite la marile ceremonii atât ale creștinilor cât și ale musulmanilor. Din aceste motive, timp de secole, Somalia islamică și Etiopia creștină au fost în relații prietenești, în tradiția islamică este atestată existența unui „*hadith*” profetic care interzice drept credincioșilor musulmani să atace Etiopia atât timp cât aceasta nu era stat agresor.

În secolul al XIII-lea, în nord-vestul Somaliei a luat naștere sultanatul Adal, protagonist al războiului de independență față de Imperiul etiopian susținut de către portughezi. Din acea perioadă datează și prima menționare a numelui de „somali” într-un poem compus pentru a celebra victoria împăratului etiopian Yeshaq I împotriva sultanatului rebel.

¹ Construirea canalului Suez a reprezentat momentul transformării regiunii dintr-o rută maritimă eventuală într-una obligatorie, petrolul arab și revirimentul chinez sporindu-i importanța, la ora actuală, aproximativ 11% din petrolierele lumii tranzitează zona spre unitățile de rafinare europene sau asiatice. Vezi, *Gulf of Aden*, http://en.Gulf_of_Aden, (accesat în 19 mai 2016).

Peste un secol, somalezii, susținuți de către otomani, invadează peste jumătate din teritoriul Etiopiei și încearcă o islamizare forțată a localnicilor creștini, distrugând sute de biserici și peste 80% din scrierile bisericești¹.

În 21 februarie 1543, etiopienii cu ajutor portughez reușesc să-i învingă pe somalezi, în bătălia de la Wayna Daga și repun în drepturi biserica coptă. Urmează o a doua invazie a Etiopiei, în urma căreia împăratul etiopian este ucis. Portughezii intervin din nou, încearcă fără succes să cucerească Mogadishu și determină, într-un final, dezmembrarea sultanatului în state independente, croite pe considerente tribale.

În centrul și sudul țării s-a format sultanatul Ajuuraan, caracterizat printr-o conducere centralizată și echilibrată care a dus la dezvoltarea importantă a regiunii, comerțul cu grâne și animale devenind principala activitate a localnicilor².

Dispariția sultanatelor a fost urmată de constituirea orașelor-cetate Warsangeli, Sanaag, Bari, Mogadishu, Benadir, sultanatul Geledi-Agfoye și Hobyo, care au intrat sub dominație arabă și apoi otomană până la colonizarea europeană din secolul al XVIII-lea.

Sistemul politic de tip monarhic s-a perpetuat până în secolul al XX-lea, fiind susținut de către englezi, care aveau nevoie de sultani obedienți, gata să asigure protecția vaselor comerciale care făceau escală în drumul lor spre și dinspre Indii³.

Sfârșitul secolului al XIX-lea a marcat debutul luptelor dintre marile puteri pentru dominație în regiune. Astfel, pe rând, Marea Britanie, Franța și, mai apoi Italia, au emis pretenții teritoriale asupra Cornului Africii⁴.

La începutul secolului al XX-lea, împăratul Menelik al II-lea al Etiopiei a ocupat regiunea Ogaden, din vestul Somaliei. Prin rebeliunea „dervișilor”, din nordul țării, conduși de sub-clanul Darod (Dulbahante), Ogadenul este recucerit de către somalezi.

¹ *Somalia: From The Dawn of Civilisation To The Modern Times*, <http://CivicsWeb> (accesat în 19 mai 2016).

² Datorită neînțelegerilor dintre clanuri, a incursiunilor nomade și a presiunilor exercitate de către portughezi, în secolul al XVII-lea, sultanatul se destramă. Vezi *Somalia: From The Dawn of Civilisation To The Modern Times*, <http://CivicsWeb>, (accesat în 19 mai 2016).

³ Clanul Warsangeli au pus bazele sultanatului cu același nume care reunea sub un singur sceptru partea estică a țării, fiind cel mai extins ca și suprafață din istoria Somaliei. <http://CivicsWeb> (accesat în 19 mai 2016).

⁴ Britanicii controlau deja portul Aden din Yemen și doreau să-și extindă puterea și asupra portului somalez Berbera, din considerentele geostrategice amintite mai sus. Kenya și Tanzania se aflau deja sub stăpânirea lor și doreau să-și extindă teritoriul colonial în tot Cornul Africii. Francezii doreau să blocheze extinderea britanică, fiind interesați de depozitele de minereuri neferoase din regiune, prin urmare și-au concentrat interesul asupra nord-estului țării (actualul Djibouti) iar italienii, aflați în plină expansiune colonială, au pus stăpânire pe sudul Somaliei. Vezi *Somalia: From The Dawn of Civilisation To The Modern Times*, <http://CivicsWeb> (accesat în 19 mai 2016).

Etiopia – Hartă politică¹

Punctul culminant al terorismului este atins în Orientul Mijlociu, când sprijinul acordat mujahedinilor în lupta lor împotriva forțelor URSS a dus la ideologizarea războiului și ancorarea lui în religie prin crearea unei rețele mondiale de luptători islamiști.² Fenomenul terorist african

¹ www.allafrica. (Accesat 01.08.2016).

² Mărcău Flavius Cristian, “Security as a determining factor of quality of life in a state from an insecure regional area,” *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu - Jiu*, nr. 4/2015, Seria Litere și Științe Sociale, Editura „Academica Brâncuși”, pp. 77-85.

are prima sa apariție sub forma grupării RENAMO în Mozambic, finanțată de Rhodesia rasistă și de Africa de Sud care doreau segregarea, cu sprijinul politic al SUA¹.

Ulterior, apar o serie de grupări radical islamice în Africa de Est, Al Shabaab - acționând sub tutela Al Qaida, Hizbul Islami – Partidul Islamic care a reunit sub aceeași conducere cele patru mari grupări insurgente somaleze ARS-A lui Hassan Awey, Jabhatul Islamiya, Brigada Ras Kamboni și gruparea Muaskar Anole, miliția tribului Harti.²

De asemenea, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, pe fondul recuceririi teritoriului somalez de către britanici, coloniștii italieni și localnicii nemulțumiți de legea marțială introdusă de autoritățile de la Londra, au fost înarmați de către trupele lui Mussolini, formând o gherilă care a rezistat până în 1943. Astfel, populația din nordul și sudul Somaliei a început să intre pe filiera traficului de arme, în anii '60 existând deja clanuri care aveau la dispoziție forțe paramilitare.

Africa de Est este o țintă a procesului de globalizare a radicalismului islamic, alături de comunitățile *urdu* din Pakistan sau India, *pashtu* din Afganistan și Pakistan, *bengali* din Bangladesh și India, *bahasa* din Indonezia și Malaezia și *malai* din Indonezia, Malaezia și Brunei. Asocierea acestor actori radicali locali cu jucătorii globali ridică nivelul amenințării la un nou record, acestea din urmă oferindu-le sprijinul logistic și suportul ideologic pentru a continua lupta pe plan local, oferind în schimb sprijinul necesar în operațiunile globale conduse de sponsorii lor³.

Sudanul, Sudanul de Sud, Etiopia, Kenya, Congo sau Somalia sunt cele mai des menționate în fluxurile media privind atacurile teroriste. Se estimează că, vom asista indubitabil la o extindere a acestor limite teritoriale, restul Africii neputând rămâne imun la acest flagel care va genera în timp alte celule, grupări și secte islamiste, mai violente și mai perseverente în prozelitismul acid⁴.

¹ Mahmood Mamdani, *Good Muslim, Bad Muslim: America, the Cold War and the Roots of Terror*, Harmony, 2005, pp. 11-15.

² *** *ISIS's Regional Campaign: March 2016*, Institute for the Study of War, 2016, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%27s%20Regional%20Campaign%20MAR2016.pdf>, (accesat la 23.07.2016).

³ Rohan Gunaratna, *Understanding The Challenge Of Ideological Extremism*, Institute of Defence and Strategic Studies, Nanyang Technological University, 2008, pp. 221-226.

⁴ Ina Raluca Tomescu, *Will terrorism advance new world order?*, Analele Universității „Constantin Brâncuși” Tg-Jiu, seria Litere și Științe Sociale, Supliment, nr. 1/2017, pp. 81-88.

Eritreea – Hartă politică¹

Guvernele adoptă, de regulă, o tactică a represaliilor or armate cu scopul nimicirii acestor comportamente deviate însă ignoră comunitățile defavorizate care reprezintă bazinul din care islamii își selecționează recruții. Orice

strategie anti-radicalism trebuie să se concentreze nu numai pe combaterea acțiunilor teroriste ale grupărilor extremiste ci și asupra extremismului din comunitățile defavorizate².

Rebeliunea „dervișilor” a avut drept efect limitarea investițiilor britanice în infrastructura și economia din nordul țării, astfel că, la data reunificării celor două Somalii³ independente, 1 iulie 1960, exista o uriașă discrepanță între cele două mari regiuni, conturându-se, încă de atunci,

¹ Eritreea insistă ca deciziile EEBC să fie implementate fără modificări. Începând cu 2000, UNMEE monitorizează o zonă tampon prevenind o reizbucnire a conflictului. Sudanul acuză Eritreea că acordă sprijin grupurilor de rebeli sudanezi. Eritreea protestează față de atitudinea sfidătoare a Yemenului care continuă să trimită vase de pescuit în zona insulele Hanish care sunt recunoscute ca aparținând Eritrei prin decizie a Curții Internaționale de Justiție. www.allafrica.com. (Accesat 01.08.2016).

² Rohan Gunaratna, *Re-Assessing the Terrorist Threat: The Past, the Present, and the Future*, Insite on Terrorism, SITE Intelligence Group, <http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/44-reassess>, (accesat la 30.07.2016).

³ britanică și italiană.

germenii viitorului război civil.¹ Această fractură a fost vizibilă chiar de la Conferința de la Potsdam, din 1945 când, somalezii din nord și vest pledau pentru independență iar cei din sud doreau continuarea *status quo*-ului.

Acest război cu etiopienii și englezii, care a durat 20 de ani (1900-1920) a fost cea mai lungă și mai devastatoare rezistență anti-imperialistă din Africa, peste o treime din locuitorii nordului Somaliei pierzându-și viețile.

Conflictul Etiopia-Eritreea și faliile religioase

În 1888, forțe islamice din Sudan dau foc mai multor biserici în fosta capitala Gondar.

În perioada imediat următoare deschiderii Canalului Suez în 1869, când puterile Europei se luptă pentru teritorii în Africa, Eritreea este invadată și ocupată de Italia.

În 1 ianuarie 1890, Eritreea devine în mod oficial o colonie a Italiei până în 1936, ulterior alături de Etiopia și Somalia devin provincii ale Africii de Est (*Africa Orientale Italiana*)².

În 1941, în urma bătăliei de la Keren,³ forțele armate britanice împreună cu ajutorul semnificativ al rezistenței patriotice din Etiopia preiau conducerea acesteia și îi expulzează pe italieni.

În continuare, în absența unei înțelegeri între Aliați în privința conducerii Eritreei, administrația britanică își menține poziția până în 1950.

Imediat după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, britanicii propun divizarea Eritreei între Sudan și Etiopia. Uniunea Sovietică, anticipând victoria comunistă din Italia a susținut inițial întoarcerea Eritreei la Italia, în timp ce statele arabe au dorit ca Eritreea să fie stat independent, o extensie a statelor arabe.⁴

După 1948, regiunile Ogaden și Haud sunt atribuite Etiopiei, în ciuda faptului că populația dominantă era de origine somaleză, acesta devenind subiectul mereu actual al conflictului dintre cele două state, Kenya rămâne cu regiunea de nord-est iar Djibouti, fosta regiune din nord populată cu *afari* și aflată sub ocupația Franței se declară independentă.

În 1952, Eritreea este anexată Etiopiei, cu statutul de provincie. Importanța strategică a Eritreei, care a dus și la anexarea acesteia, constă în linia de coastă de la Marea Roșie și resursele minerale.⁵

Discrepanțele dintre nord și sud au fost sursa iar chestiunile Ogadenului, Haudului, a provinciei de nord-est încorporate în statul kenyan și a Djiboutului francez au reprezentat catalizatoarele evenimentelor care au urmat unificării și obținerii independenței din anul 1960. De altfel, Somalia este, la rândul ei, victima împărțirilor administrative arbitrare din timpul

¹ În plus, în sud a existat o puternică diasporă italiană care a construit orașe de tip colonial cu plantații extinse, prospere și bine organizate, populația locală, mai ușor de înregimentat, a beneficiat de avantajele economice și culturale ale colonizatorilor, creându-se o fractură între nordul subdezvoltat, anarhic, măcinat de lupte între clanuri și sudul liniștit și prosper, situație amplificată de diferențele culturale, lingvistice și chiar de monedă dintre cele două Somalii. UNBISnet, <http://unbisnet.un.org> (accesat în 17 mai 2016).

² Africa Orientale Italiana a fost numele oficial al coloniei italiene din Cornul Africii, proclamată de Benito Mussolini la 9 mai 1936, după cucerirea Etiopiei de către Italia.

³ Vezi Geoffrey Evans, *History Today*, Volume 16 Issue 4 April 1966, <http://www.historytoday.com/geoffrey-evans/battle-keren>. (Accesat 22 august 2016).

⁴ Mărcău Flavius Cristian, Ina Raluca Tomescu, “Coordinates of NATO – EU cooperation”, in *proceedings Strategic changes in Security and International Relations*, 2014, pp. 258-265.

⁵ Vezi G. P. Thomas, *Eritrea: Mining, Minerals and Fuel Resources*, <http://www.azomining.com/Article.aspx?ArticleID=201>, (Accesat 22 august 2016).

regimului colonial care nu au ținut cont de structura etnică ci au exprimat interesele și raporturile de forțe dintre puterile care stăpâneau teritoriile la acel moment.

În 1961, organizațiile paramilitare din nord s-au revoltat când s-a decis crearea armatei naționale, dezarmarea forțelor paramilitare și trecerea lor sub controlul unic. În plus, în partea nordică au început să apară voci care cereau separarea de restul țării. Pe acest fond secesionist și turbulent, naționalismul avea rol unificator, fapt observat de forțele politice interesate în menținerea integrității statului care, au apăsă pedala pansomalismului¹, a „Somaliei Mari”, țara care avea să reunească toate teritoriile ocupate de etnici somalezzi.

În 1964, ca urmare a violărilor repetate ale graniței etiopiano-somaleze de către insurgenții din nord, izbucnește un conflict armat între cele două țări, urmat de un acord de încetare a focului și un pact mutual de apărare între Kenia și Etiopia care avea drept subiect protecția reciprocă împotriva revizionismului somalez².

Totodată, pe fondul revirimentului naționalist dublat de aversiunea față de fostele puteri coloniale, au pătruns în zonă elemente politico-ideologice comuniste de tip sovietic și chinez. Pe la mijlocul anilor '60, Uniunea Sovietică, în schimbul dreptului de folosință a bazelor navale, a dezvoltat un program de echipare și antrenare a trupelor somaleze, China a investit în proiecte industriale, în timp ce SUA și-a concentrat ajutorul spre Etiopia.³

În 1969, având ca argument lupta pentru înfăptuirea Somaliei Mari, pe fondul unei vieți politice interne tumultuoase, cu acuzații de corupție, nepotism, tribalism, fraudă electorală, lupte între clanuri și clivaje separatiste, declinul fiind asasinarea președintelui Abdirashid Ali Shermarke de către una din gărzile sale de corp, armata condusă de generalii Salad Gabeire Kediye și Mohammad Siad Barre⁴ preia conducerea statului. Se constituie Consiliul Suprem Revoluționar, noua structură de conducere care îl desemnează pe Siad Barre președinte al țării.

În 21 octombrie 1969, fosta conducere democratică este arestată, constituția abolită și statul dobândește o nouă denumire oficială, aceea de Republica Democratică Somalia⁵ iar teritoriul din Cornul Africii, atât de important geostrategic, devine satelit sovietic.

În anii '70, Siad Barre s-a autointitulat „Liderul Victorios”⁶, ideologia oficială a devenit un amalgam original de precepte ale „socialismului științific” de tip marxisto-leninisto-maoist și învățături islamice iar dictatura personală precum și cultul personalității lui Barre au atins punctul culminant. Sub presiune sovietică, a înființat partidul-stat numit Partidul Revoluționar Socialist Somalez, forța conducătoare a noii societăți socialiste.⁷

Cu toată propaganda de partid și în ciuda tuturor măsurilor antitribaliste, conducerea politică a statului a devenit apanajul a trei mari clanuri, toate din nord: Marehan⁸, Ogaden⁹ și Daarood-Dulbahante¹.

¹ *Great Somalia League*, 1960, UNBISnet, <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.>, (Accesat în 12.07. 2016).

² *Wars between the East African neighbors of Ethiopia and Somalia*, http://www.historyguy.com/ethiopia_somali_wars.html (Accesat 19.08.2016).

³ Vezi Moreau-Defarges Ph., *Relații internaționale după 1945*, Institutul European, București, p. 31.

⁴ http://Siad_Barre (Accesat 19.08.2016).

⁵ *Leaders of Somalia*, <http://www.terra.es/personal2/monolith/somalia.htm>, (Accesat 21.08.2016).

⁶ După modelul chinez al cărțiței roșii cu citate din gândirea liderului suprem, Barre își propaga înțelepciunea politică prin cărțița alb-albastră. http://Siad_Barre, (accesat în 17 mai 2016).

⁷ Duță Paul ș.a., *Areale globale. Uniunea Europeană - Africa Subsahariană*, Colecția Studii europene nr.2, Editura Tehno Media Sibiu, 2009, (ISBN 978-606-8030-15-9), pp. 29-37.

⁸ al lui Barre.

⁹ al mamei lui Barre.

În 1974, pe fondul unei secete de câțiva ani urmată, de foamete în provincia Wello, împăratul etiopian Haile Selassie este detronat, puterea fiind preluată de armata condusă de Atnafu Abate, supranumit și Derg.

În 1975, în prima linie a politicii etiopiene, apare Mengistu Haile Mariam care, pune bazele unui regim dictatorial², de extracție comunistă³.

În spatele acestor evenimente au stat interesele sovietice de control ale Eritreei, (la acea dată parte a Etiopiei) și, prin aceasta a Mării Roșii, în condițiile în care sudul Yemenului era deja sub influență sovietică, precum și crearea unui coridor geostrategic către centrul Africii care să potenteze viitoarele mișcări „democratice” de pe continent⁴.

Eritreea a luptat pentru independența începând cu 1961 până în 1991, când ONU a inițiat un referendum⁵ în care populația a ales independența.

În 1993, Eritreea este recunoscută la nivel internațional, însă conflictele având ca obiect granițele cu Etiopia au dus la războiul dintre aceste două entități, care a izbucnit în 1998. Din punctul de vedere al comisiei internaționale de la Haga, Eritreea a încălcat dreptul internațional și a dus la declanșarea războiului invadând Etiopia⁶.

Oprirea ostilităților s-a produs după o victorie etiopiană și sub arbitrajul ONU și OUA. Ambele țări au recunoscut verdictul tribunalului internațional, dar Etiopia încă nu l-a pus în practică. Deși teritoriul de la Badme⁷ a fost atribuit Eritreei din 2015, Etiopia continuă să ocupe acest teritoriu.

Războiul dintre Eritreea și Etiopia (mai-iunie 1998), este considerat un conflict major desfășurat în Cornul Africii, deoarece Eritreea și Etiopia, două dintre cele mai sărace țări ale lumii, au cheltuit sute de milioane de dolari pe război și au suferit zeci de mii de victime ca o consecință directă a conflictului, chiar dacă s-a încheiat cu modificări minore ale frontierei.⁸

¹ al ginerelui lui Barre. Woodward P., *The Horn of Africa-Politics and international relations*, London, New York: Tauris Academic Studies, 1996, pp. 65-69. <http://books.google.at/books?id=9RPO0BL24uQC&pg=PA67&lpg=PA67&dq=Supreme+Revolutionary+Council+Somalia>, (accesat în 17 mai 2016).

² Mărcău Flavius Cristian, „Undemocratic regimes”, in *Annals of „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series, Issue 2/2014*

³ Ca și în fostul lagăr est european, teroarea a început prin lichidarea fostului împărat, a adversarilor politici, a nobililor și clerului. Însuși patriarhul bisericii ortodoxe etiopiene, Abuna Theophilos, s-a numărat printre victimele noii conduceri de la Addis Ababa. În 1977, este omorât însuși Derg, acuzat de activități contrarevoluționare. Vezi Henze P.B., *Layers of Time*, New York: Palgrave, 2000, p. 30.

⁴ Mărcău Flavius Cristian, „Democratization in the former Communist State: imposition or necessity?”, in *Research and Science Today* 1(7)/2014, March 2014, 81-85

⁵ Eritrea won recognition in 1993 through a UN-sponsored referendum in which over 99 percent of voters chose sovereignty. This closed three decades of war and centuries of occupation by a succession of powers, from the Ottoman Turks to Egypt, Italy, Britain, and finally Ethiopia, which was backed first by the United States and then the Soviet Union. Vezi Dan Connell, *Countries at the Crossroads 2011: Eritrea*, https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/ERITREAFINAL.pdf. (Accesat 22 august 2016).

⁶ Vezi „International commission: Eritrea triggered the border war with Ethiopia”. BBC News. 2005-12-21. Retrieved November 2012, <http://www.bbc.com/news/world-africa-36515503>. (Accesat 22 august 2016).

⁷ Badme is a town in the Horn of Africa and the focus of a territorial dispute between Eritrea and Ethiopia. It is claimed by both Eritrea, which considers Badme to be a part of Gash-Barka Zone, and Ethiopia, which considers Badme part of the Semien Mi'irabawi Zone of the Tigray Region. Currently the town is occupied by Ethiopia, despite an international court ruling in 2002 that the town fell within Eritrean territory. Vezi <https://en.wikipedia.org/wiki/Badme>. (Accesat 22 august 2016).

⁸ Duță Paul, „The African routes of economic migration” în *International Scientific Conference Strategies XXI*, Volume I, 2016 “Carol I” National Defense University, Romania, pp.120-133.

Comisia de la Haga a decis că Eritreea a declanșat războiul în momentul în care și-a atacat vecinul. Din moment ce nu a existat un atac anterior din partea Etiopiei, Eritreea nu poate susține că s-a aflat în legitimă apărare, conform Cartei ONU¹.

Cronologie:

- **1991** - Eritreea obține independența față de Etiopia
- **1998-2000** – numărul victimelor care au decedat în urma războiului este estimat la 80.000
- **2002** - teritoriul disputat, Badme, este atribuit Eritreei
- **2004** – Etiopia solicită un dialog cu Eritreea
- **2006** – cele două țări au la dispoziție un an pentru a organiza administrarea teritoriului
- **2008** – ONU încheie misiunea fără a marca granițele
- **2012** – Etiopia atacă Eritreea
- **2016** – Etiopia și Eritreea nu își recunosc vina pentru conflictul privind frontiera

Bibliografie

1. Aaron Maasho, *Ethiopian Muslims protest government 'interference'*, <http://af.reuters.com/article/topNews/idAFJOE84A00W20120511>.
2. Andreea Lupșor, *Somalia - istoria unui stat aflat în război civil de 30 de ani*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/somalia-istoria-unui-stat-aflat-razboi-civil-30-ani.
3. *** *Countries at the Crossroads 2011: Eritrea*, https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/ERITREAFINAL.pdf.
4. Duță Paul, „The African routes of economic migration” în *International Scientific Conference Strategies XXI*, Volume I, 2016 “Carol I” National Defense University, Romania, pp.120-133.
5. Duță Paul ș.a., *Areale globale. Uniunea Europeană - Africa Subsahariană*, Colecția Studii europene nr.2, Editura Tehno Media Sibiu, 2009, (ISBN 978-606-8030-15-9), pp. 29-37.
6. G. P. Thomas, *Eritrea: Mining, Minerals and Fuel Resources*, <http://www.azomining.com/Article.aspx?ArticleID=201>.
7. Geoffrey Evans, *History Today*, Volume 16 Issue 4 April 1966, <http://www.historytoday.com/geoffrey-evans/battle-keren>.
8. *** *Great Somalia League*, 1960, UNBISnet, <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session>.
9. *** *Gulf of Aden*, http://en.Gulf_of_Aden.
10. Henze P. B., *Layers of Time*, New York: Palgrave, 2000.
11. *** „*International commission: Eritrea triggered the border war with Ethiopia*”. BBC News. 2005-12-21. Retrieved November 2012, <http://www.bbc.com/news/world-africa-36515503>.
12. *** *Leaders of Somalia*, <http://www.terra.es/personal2/monolith/somalia.htm>.

¹ Eritrea triggered the border war with Ethiopia when it attacked its neighbour in May 1998, an international commission in the Hague has ruled. Since there was no armed attack against Eritrea, its attack on Ethiopia could not be justified as lawful self-defence under the United Nations charter. Eritrea is now liable to compensate Ethiopia for damages caused, it said. Vezi BBC News: Eritrea broke law in border war, 21 December 2005, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4548754.stm>. (Accesat 22 august 2016).

13. Mărcău Flavius Cristian, “Security as a determining factor of quality of life in a state from an insecure regional area,” *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu - Jiu*, nr. 4/2015, Seria Litere și Științe Sociale, Editura „Academica Brâncuși”, pp. 77-85.
 14. Mărcău Flavius Cristian, Ina Raluca Tomescu, “Coordinates of NATO – EU cooperation”, in proceedings *Strategic changes in Security and International Relations*, 2014, pp. 258-265.
 15. Mărcău Flavius Cristian, “Democratization in the former Communist State: imposition or necessity?”, in *Research and Science Today* 1(7)/2014, March 2014, 81-85
 16. Mărcău Flavius Cristian, „Undemocratic regimes”, in *Annals of „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series*, Issue 2/2014
 17. Makdisi, George. "Hanbalite Islam," in *Studies on Islam*, translated and edited by Merlin L. Swartz. New York: Oxford University Press, 1981.
 18. Moreau-Defarges Ph., *Relații internaționale după 1945*, Institutul European, București.
 19. Păun Radu - Bogdan, *Jihadul – între Coran și terorism*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/jihadul-coran-terorism.
 20. *** *Somalia: From The Dawn of Civilisation To The Modern Times*, <http://CivicsWeb>.
 21. Tomescu Ina Raluca, *Will terrorism advance new world order?*, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” Tg-Jiu*, seria Litere și Științe Sociale, Supliment, nr. 1/2017.
 22. *** *Wars between the East African neighbors of Ethiopia and Somalia*, http://www.historyguy.com/ethiopia_somali_wars.html.
- Woodward P., *The Horn of Africa-Politics and international relations*, London, New York: Tauris Academic Studies, 1996.